

I. Įvadas

2001 metais Įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Įvaikinimo tarnyba) praktiškai baigė įstaigos formavimo procesą ir siekė kuo aktyviau veikti įgyvendinant jai deleguotus įpareigojimus.

Įvaikinimo tarnybos veikla buvo organizuojama šiomis pagrindinėmis kryptimis:

I. Įvaikinimo skatinimas Lietuvoje.

II. Tarptautinio įvaikinimo organizavimas vadovaujantis 1993 m. Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje (toliau – Hagos konvencija) nuostatomis ir reikalavimais.

III. Rajonų, miestų Vaikų teisių apsaugos tarnybų (toliau – VTAT) veiklos įvaikinimo srityje koordinavimas ir bendradarbiavimo skatinimas.

Įvaikinimo tarnybos pagrindinis tikslas – galimų įvaikinti vaikų ir įvaikintų vaikų teisių ir interesų apsauga ir atstovavimas visose valstybinėse, nevalstybinėse institucijose ir teismuose, kai yra sprendžiami įvaikinimo klausimai. Kadangi labiausiai vaiko interesus atitinka galimybė augti šeimoje, Įvaikinimo tarnyba siekia, kad kuo didesniai skaičiui be tėvų globos negrižtamai likusių vaikų būtų rastos naujos šeimos.

II. Įstatymų pasikeitimai ir įtaka įvaikinimo procedūrų organizavimui

2001 m. liepos 1 d. įsigaliojo naujasis Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Tokiu būdu iki tol įvaikinimą reglamentavusios Lietuvos Respublikos santuokos ir šeimos kodekso nuostatos nustojo galioti, o Įvaikinimo apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarka (patvirtinta 1995 10 16 LR Vyriausybės nutarimu Nr.1344) galioja tiek, kiek neprieštarauja Civiliniam kodeksui.

Naujasis Civilinis kodeksas nustatė eilę naujų įvaikinimui būtinų sąlygų, iš kurių svarbiausios ir labiausiai įtakojusios įvaikinimo procedūrų vykdymą buvo šios:

1) įvaikinamo vaiko tėvų rašytinis sutikimas, kad vaikas būtų įvaikintas, patvirtintas teismo (CK 3.212 str. 1 d.);

2) jei įvaikinamas vaikas turi įstatymų tvarka paskirtą globėją (rūpintoją), reikalaujamas globėjo (rūpintojo) rašytinis sutikimas, patvirtintas teismo (CK 3.212 str. 2 d.);

3) reikalavimas atlikti būsimųjų tėvių pasirengimo įvaikinti įvertinimą ir paruošti atitinkamą išvadą dėl įvaikintojų tinkamumo tapti tėviais (CK 3.217 str.);

4) nustatyta įvaikintojų amžiaus riba iki 50 metų, kai vyresni asmenys gali įvaikinti tik išimtiniais atvejais (CK 3.210 str. 1 d.); taip pat išimtiniais atvejais leidžiama įvaikinti nesusituokusiam asmeniui;

5) užsienio valstybės piliečiai gali pretenduoti įvaikinti vaiką tik jei per šešis mėnesius nuo vaiko įrašymo į galimų įvaikinti sąrašą nėra Lietuvos Respublikos piliečių prašymų įvaikinti ar globoti vaiką (CK 3.224 str. 2 d.).

Naujasis Civilinis kodeksas nenustato įvaikinimo panaikinimo pagrindų, tuo dar labiau apsaugodamas įvaikinto vaiko teises. Pagal CK 3.227 str. 2 d. įvaikintojai laikomi vaiko tėvais pagal įstatymą nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo ir neturi teisės prašyti, kad įvaikinimas būtų panaikintas kaip tai buvo nustatyta LR santuokos ir šeimos kodekse. Tas pats kodekso straipsnis nustato, kad įvaikinimu panaikinamos tėvų ir vaikų pagal kilmę, jų giminaičių tarpusavio asmeninės ir turtinės teisės ir pareigos, o tėviams bei jų giminaičiams ir įvaikiams bei jų palikuonims sukuriamos tarpusavio asmeninės ir turtinės teisės ir pareigos kaip giminaičiams pagal kilmę.

Tiek naujasis Civilinis kodeksas, tiek ir 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojusios Civilinio proceso kodekso straipsnių, reglamentuojančių įvaikinimą, pataisos tam tikrus įvaikinimo procedūrų organizavimo etapus (funkcijas) priskirdami Įvaikinimo tarnybos kompetencijai,

išryškino jos, kaip centrinės institucijos, vaidmenį įvaikinimo organizavime Lietuvoje ir šios srities koordinavime. Svarbu tai, kad įgyvendinant Civilinio kodekso nuostatas, be išimties visi su įvaikinimu Lietuvoje susiję duomenis ir informacija bus sutelkta vienoje institucijoje, kas palengvins jos apdorojimo ir sklaidimo procesą bei nulems sklandesnį įvaikinimo procedūrų organizavimą.

III. Įvaikinimo apskaita

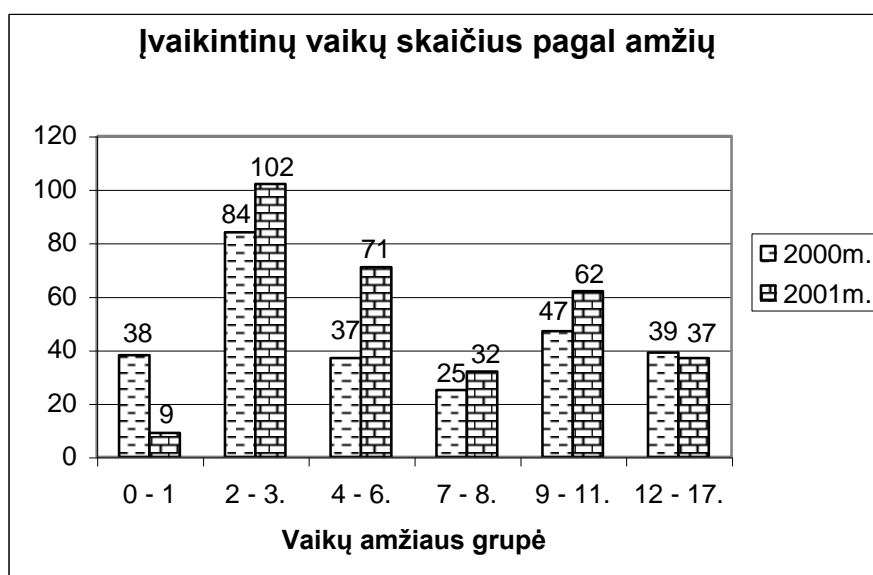
Viena pagrindinių Įvaikinimo tarnybos funkcijų – įvaikinamų vaikų ir asmenų, pageidaujančių įvaikinti vaikus, apskaita ir jos tvarkymas. Įvaikinimo tarnyba sudaro galimų įvaikinti vaikų, Lietuvos Respublikos piliečių, pageidaujančių įvaikinti, ir užsienio valstybių piliečių, pageidaujančių įvaikinti, sąrašus.

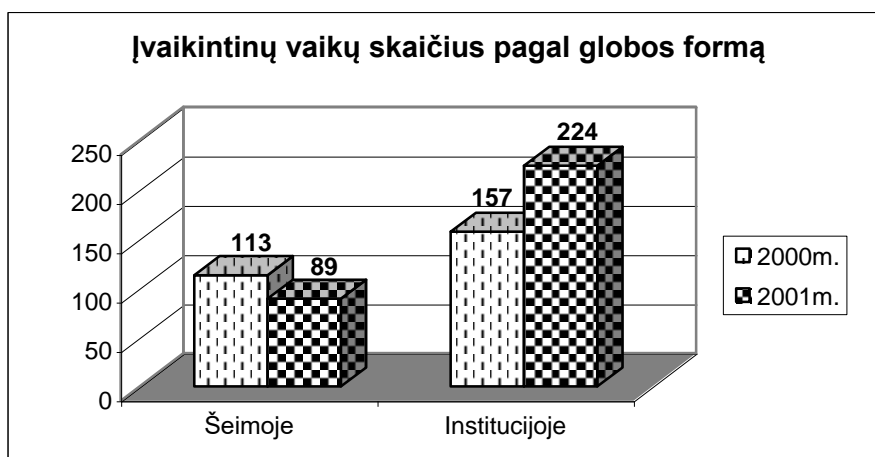
1. Įvaikinamų vaikų apskaita

Per praėjusius metus įvaikinamų vaikų apskaitoje didelių pokyčių neįvyko. Į sąrašą buvo įrašyta tiek tiek daugiau vaikų nei 2000 m., tačiau daugiau buvo ir įvaikinta. 2001 metų pradžioje įvaikinamų vaikų sąrašė buvo 270 vaikų, o metų pabaigoje – 313 vaikų.

Žemiau pateiktose diagramose lyginama, kaip įvaikinami vaikai buvo pasiskirstę pagal amžių ir pagal globos formą 2000 m. pabaigoje ir 2001m. pabaigoje. Kaip matyti, 2001 m. sumažėjo vienerių metų amžiaus galimų įvaikinti vaikų. Iš tiesų 2001 m. į įvaikintinų vaikų sąrašą buvo įrašyta daugiau tokio amžiaus vaikų, tačiau tais pačiais metais jie buvo ir įvaikinti. Beveik pusė įvaikintinų vaikų apskaitoje esančių vaikų yra daugiau kaip 6 metų amžiaus, o tokius vaikus tiek Lietuvos Respublikos piliečiai, tiek ir užsienio valstybių piliečiai įvaikinti nori retai.

Taip pat galimų įvaikinti vaikų sąrašė sumažėjo vaikų, globojamų būsimųjų tėvų šeimose, kadangi 2001 m. jie buvo įvaikinti. Įvaikinimo tarnyba skatina visas įvaikinamus vaikus globojančias šeimas artimiausiu metu įvaikinti savo globotinius.

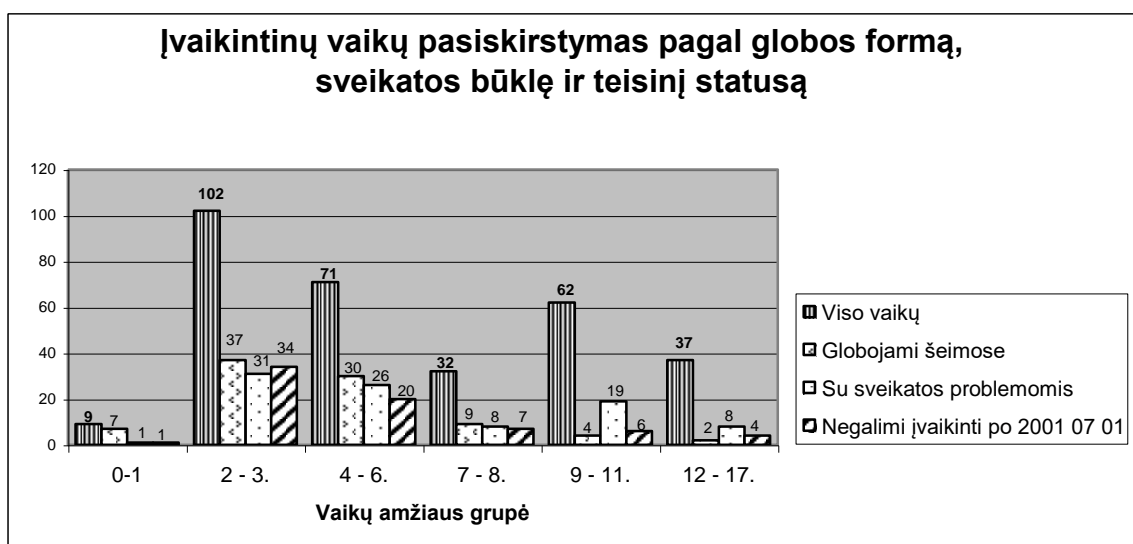

2001 m. liepos 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui, pasikeitė kai kurių prieš 2001 07 01 į galimų įvaikinti vaikų sąrašą įrašytų vaikų teisinis statusas, tai yra jie tapo negalimais įvaikinti. Taip atsitiko dėl to, kad šių vaikų tėvų sutikimai dėl įvaikinimo buvo patvirtinti notaro, o ne teismo nutartimi kaip dabar to reikalauja Civilinis kodeksas. Vadovaujantis LR civiliniu kodeksu, tokių vaikų tėvai, kurių sutikimai dėl vaikų įvaikinimo buvo patvirtinti notariškai, turi kreiptis į teismą dėl tokio sutikimo patvirtinimo teismo nutartimi. Tokių vaikų 2001 m. pabaigoje sąrašė buvo 72.

Taip pat net 93 vaikai iš sąrašė esančių 313 vaikų turėjo rimtų sveikatos problemų, dėl kurių galimybė surasti jiems nuolatinę šeimą sumažėja iki minimumo.

Žemiau pateiktoje diagramoje matyti, kaip galimi įvaikinti vaikai pasiskirsto pagal globos formą, sveikatos būklę bei teisinį statusą amžiaus grupėse.

2. Lietuvos Respublikos piliečių, pageidaujančių įvaikinti vaikus, apskaita

2001 12 31 d. Lietuvos Respublikos piliečių, pageidaujančių įvaikinti vaikus, sąrašė buvo 124 šeimos (2000 12 31 d. – 154 šeimos). Kadangi 2001 m. daugiau šeimų įvaikino vaikus, šeimų skaičius sąrašė sumažėjo. 2001 m. į pageidaujančių įvaikinti apskaitą buvo įrašyta 70 šeimų / asmenų, o 20 šeimų buvo išbraukta dėl įvairių priežasčių joms nusprendus šiuo metu neįsivaikinti vaiko.

Net 107 šeimos / asmenys iš visų esančių sąrašė jau globoja vaikus, kuriuos ateityje ketina įsivaikinti. Kai kurios iš jų jau yra pradėjusios teisminę įvaikinimo procedūrą (tai yra padavusios prašymus teismui dėl vaiko įvaikinimo), dalis globoja vaikus, kuriems dar nėra suėję 3 mėn. arba jų negalima įvaikinti dėl tam tikrų jų teisinio statuso problemų (notaro patvirtintas vaiko tėvų sutikimas įvaikinti, laikinai apribotos vaiko tėvų teisės). Dalis šeimų globoja, o ne įsivaikina vaikų dėl to, kad už jų globą gauna valstybės skiriamą pašalpą. Kai kurios iš tokių šeimų pageidaujančių įvaikinti apskaitoje yra įrašytos dar 1999 metais.

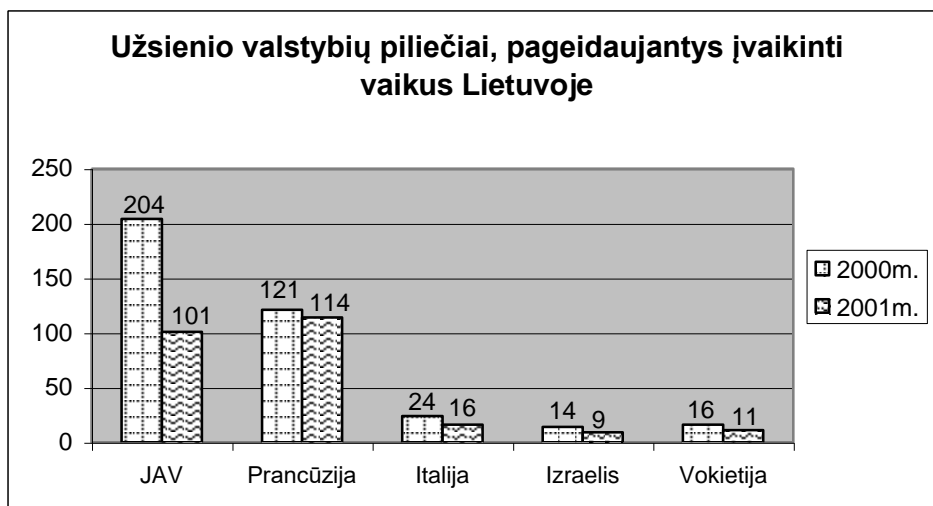
Žemiau pateiktoje lentelėje parodyta, kaip pageidaujantys įvaikinti asmenys buvo pasiskirstę pagal gyvenamąją vietą 2000 ir 2001 metais.

Rajono / miesto VTAT	Šeimos / asmenys, pageidaujantys įvaikinti		Iš jų globojantys vaikus su tikslu įvaikinti	
	2000 12 31	2001 12 31	2000 12 31	2001 12 31
<i>IŠ VISO</i>	<i>154</i>	<i>124</i>	<i>77</i>	<i>107</i>
Akmenės raj.	3	1	3	1
Alytaus m.	4	2	-	1
Alytaus raj.	-	1	-	1
Anykščių raj.	3	1	3	1
Birštono m.	-	-	-	-
Biržų raj.	4	2	3	2
Druskininkų m.	5	1	-	1
Elektrėnų raj.	2	-	1	-
Ignalinos raj.	-	-	-	-
Jonavos raj.	2	-	2	-
Joniškio raj.	3	2	2	1
Jurbarko raj.	-	-	-	-
Kaišiadorių raj.	2	1	1	1
Kalvarijos sav.	-	-	-	-
Kauno m.	24	25	19	23
Kauno raj.	2	3	1	3
Kazlų Rūdos sav.	-	-	-	-
Kelmės raj.	1	1	1	1
Kėdainių raj.	1	-	-	-
Klaipėdos m.	7	9	5	8
Klaipėdos raj.	-	2	-	1
Kretingos raj.	5	3	1	2
Kupiškio raj.	-	-	-	-
Lazdijų raj.	-	-	-	-
Mažeikių raj.	3	2	2	2

Marijampolės m.	9	6	3	6
Molėtų raj.	1	-	-	-
Neringos m.	-	-	-	-
Pagėgių sav.	1	1	-	-
Pakruojo raj.	1	-	1	-
Palangos m.	1	-	-	-
Panevėžio m.	-	3	-	1
Panevėžio raj.	2	1	1	1
Pasvalio raj.	-	1	-	1
Plungės raj.	-	-	-	-
Prienų raj.	-	-	-	-
Radviliškio raj.	1	1	1	1
Raseinių raj.	2	2	1	2
Rietavo sav.	-	-	-	-
Rokiškio raj.	3	-	-	-
Skuodo raj.	2	1	1	-
Šakių raj.	4	8	-	5
Šalčininkų raj.	1	-	-	-
Šiaulių m.	10	4	3	4
Šiaulių raj.	1	1	-	1
Šilalės raj.	1	3	1	3
Šilutės raj.	2	2	-	2
Širvintų raj.	2	-	-	-
Švenčionių raj.	3	1	1	1
Tauragės raj.	-	1	-	1
Telšių raj.	4	4	4	4
Trakų raj.	1	1	-	1
Ukmergės raj.	4	3	4	3
Utenos raj.	1	2	1	2
Varėnos raj.	-	1	-	1
Vilkaviškio raj.	5	1	1	1
Vilniaus m.	11	13	4	10
Vilniaus raj.	-	1	-	1
Visagino m.	7	3	5	3
Zarasų raj.	3	3	1	3

3. Užsienio valstybių piliečių, pageidaujančių įvaikinti vaikus, apskaita

2001 m. gruodžio 31 d. duomenimis apskaitoje buvo užregistruotos 278 užsienio valstybių piliečių šeimos / asmenys, pageidaujantys įvaikinti vaikus iš Lietuvos (2000 12 31 – 400). Daugiausia tai buvo JAV ir Prancūzijos piliečiai. Žemiau pateiktoje diagramoje matyti užsienio piliečių pasiskirstymas pagal valstybes 2000 m. ir 2001 m.

Taip pat 2001 12 31 d. duomenimis, apskaitoje yra 4 Švedijos, 4 Didžiosios Britanijos, 2 Ispanijos, 2 Lenkijos piliečių šeimos, po 1 Austrijos, Belgijos, Danijos ir Brazilijos piliečių šeimą.

Per 2001 m. į užsienio valstybių piliečių sąrašą buvo įrašytos 37 šeimos / asmenys, o dėl įvairių priežasčių (įsivaikino vaiką, neatsakė į Įvaikinimo tarnybos kontrolinius laiškus, baigė galioti įvaikinimo leidimas, įvaikintojai yra vyresni nei 50 metų amžiaus) 197 šeimos buvo išbrauktos iš sąrašo. Daugiausia iš sąrašo išbrauktų asmenų buvo JAV piliečiai, kurie pakeitė savo nuostatą įsivaikinti vaiką iš Lietuvos po to, kai buvo pradėta organizuoti tarptautinio įvaikinimo procedūras pagal Hagos konvencijos reikalavimus (JAV nėra ratifikavusios šios konvencijos).

Daugiau nei pusė užsienio valstybių piliečių, esančių pageidaujančių įvaikinti sąraše, nori įvaikinti 1-4 metų vaikus. Apie 50 užsienio piliečių šeimų pageidautų įvaikinti 5-6 metų vaikus ir tik 20 šeimų – vyresnius nei 7 metų vaikus.

IV. Įvaikinimas 2001 m.

1. Įvaikinimas Lietuvos Respublikos piliečiams

2001 m. Lietuvos Respublikos piliečiai įvaikino 137 vaikus (2000 m. – 119), iš jų 81 vaikas buvo įvaikintas motinos arba tėvo sutuoktinio (2000 m. – 82). Taigi, 2001 m. buvo įvaikinta daugiau be tėvų globos likusių vaikų, kuriems šeimos reikia labiausiai.

Lietuvos Respublikos piliečiai daugiausia įsivaikino 6 mėnesių – 4 metų vaikus, sutuoktiniai – 6 – 17 metų vaikus. Daugiausia vaikų buvo įvaikinta didžiuosiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose, tačiau atsižvelgiant į tai, kad ir gyventojų populiacija čia yra didesnė nei kituose Lietuvos rajonuose, įvaikinimų skaičius šiuose miestuose atitinka bendras tendencijas. Išskirti būtų galima tik Visagino miestą, kuriame jau beveik tradiciškai įvaikinama daugiau vaikų negu kituose tokio pat dydžio miestuose.

Net 42 šeima iš 53 įsivaikinusių be tėvų globos likusius vaikus prieš įvaikinimą šiuos vaikus globojo. Priežastys, dažniausiai nulemiančios šeimų apsisprendimą ne iš karto įsivaikinti vaiką, yra šios:

1. Abejonės dėl savo sugebėjimo ir galimybių tinkamai auginti įvaikintą vaiką, psichologinio suderinamumo problemų baimė. Be tėvų globos likusiam vaikui kuo ankstyvesnis patekimas į šeimą yra būtinas, tačiau labiausiai tokio vaiko interesus apsaugo ne globa, o įvaikinimas, kuris be kasdieninės priežiūros suteikia vaikui dar ir teisinį užtikrinumą likti šeimoje visam laikui. Šią problemą turėtų padėti išspręsti LR civilinio kodekso 3.222

straipsnio suteikiama galimybė perkelti vaiką į šeimą iki įvaikinimo, esant abejonėms dėl vaiko pritapimo šeimoje. Antra vertus, norinčios įvaikinti šeimos turėtų būti ruošiamos įvaikinimui bei konsultuojamos psichologų.

2. Mokama globos pašalpa.

3. Vaikai nėra galimi įvaikinti dėl nesutvarkyto teisinio statuso (motina ar tėvas yra davęs tik notaro patvirtintą sutikimą įvaikinti, tėvams laikinai apribotos tėvystės teisės, nežinoma tėvų gyvenamoji vieta).

Praėjusių metų įvaikinimo statistika rodo, kad Lietuvos Respublikos piliečiai vis dar nėra aktyvūs įvaikinant be tėvų globos likusius vaikus. Tai vis dar sąlygoja prasta ekonominė šeimų situacija, taip pat įvairiapusės informacijos apie įvaikinimo procedūras bei galimybes įsivaikinti trūkumas. Dažniausiai šeimos, norinčios įsivaikinti vaiką, apie įvaikinimą sužino iš žiniasklaidos, kur ne visada yra pateikiama teisinga ir tiksli informacija.

2001 m. Lietuvos Respublikos piliečių įvaikintų vaikų skaičiaus pasiskirstymas pagal miestus ir rajonus bei jų pasiskirstymas pagal amžių matyti iš žemiau pateiktos lentelės.

Rajonas / miestas	Įvaikinti vaikai	Įvaikintojai					Vaikų amžius				
		Sutuoktinis	Kiti asmenys		Iš jų giminaičiai	Iš jų buvę globėjai	Iki metų	1-2	3-5	6-11	12-17
			Šeima	Neesantis santuokoje							
IŠ VISO	137	81	53	3	3	42	26	25	18	49	19
Akmenės raj.											
Alytaus m.	1	1								1	
Alytaus raj.	2	1	1			1			1	1	
Anykščių raj.											
Birštono m.											
Biržų raj.	2		2		1	1	1	1			
Druskininkų m.	1	1							1		
Elektrėnų raj.	1		1			1		1			
Ignalinos raj.											
Jonavos raj.	2	2							1	1	
Joniškio raj.	2	2						1		1	
Jurbarko raj.											
Kaišiadorių raj.	1		1			1	1				
Kalvarijos sav.											
Kauno m.	15	6	7	2		7	5	5	4		1
Kauno raj.	2		2			2			1	1	
Kazlų Rūdos sav.											
Kelmės raj.	1		1		1			1			
Kėdainių raj.	2	2								1	1
Klaipėdos m.	18	13	5			4	2	1	2	10	3
Klaipėdos raj.											
Kretingos raj.	2	1	1			1				1	1
Kupiškio raj.											
Lazdijų raj.											

Mažeikių raj.	2	1	1				1		1		
Marijampolės m.	3	2	1		1	1			2		
Molėtų raj.											
Neringos m.											
Pagėgių sav.	1	1							1		
Pakruojo raj.	1	1								1	
Palangos m.	4	3	1		1	1			2	2	
Panevėžio m.	4	1	3			2	2	1		1	
Panevėžio raj.											
Pasvalio raj.											
Plungės raj.	1	1							1		
Prienų raj.	1		1				1				
Radviliškio raj.	2	2								2	
Raseinių raj.	2	1	1					1	1		
Rietavo sav.	1	1					1				
Rokiškio raj.	1	1						1			
Skuodo raj.											
Šakių raj.	3	2	1				1		1	1	
Šalčininkų raj.	1		1		1	1					
Šiaulių m.	7	4	3		2	2	1	1	3		
Šiaulių raj.	1		1		1				1		
Šilalės raj.											
Šilutės raj.	6	6				2	1	1	1	1	
Širvintų raj.											
Švenčionių raj.	2		2		2	1	1				
Tauragės raj.	1	1							1		
Telšių raj.	2	2							2		
Trakų raj.											
Ukmergės raj.	2		2		1		1		1		
Utenos raj.											
Varėnos raj.											
Vilkaviškio raj.	1	1							1		
Vilniaus m.	26	15	10	1		9	7	3	2	11	3
Vilniaus raj.	3	2	1			1		1	1		1
Visagino m.	6	3	3			3	1	2	1	1	1
Zarasų raj.	1	1								1	

2. Įvaikinimas užsienio valstybių piliečiams

2001 metais užsienio valstybių piliečiai įvaikino 43 vaikus, Lietuvos Respublikos piliečius (2000 m. – 40). Jie buvo įvaikinti aštuonių užsienio valstybių piliečiams. Tris užsienio piliečių šeimos (2 – JAV, 1 – Danijos) šiuo metu gyvena Lietuvoje. Dvi vaikus įvaikinusios užsienio valstybių pilietės, gyvenančios JAV ir Kanadoje, turi ir Lietuvos Respublikos pilietybę.

Daugiausia vaikų, 26 įvaikino JAV piliečiai, 8 – Prancūzijos piliečiai. Iš 43 įvaikintų vaikų buvo įvaikintos net 6 poros brolių / seserų; 2 užsieniečių šeimos įvaikino po tris vienos šeimos vaikus.

Užsienio valstybių piliečiams įvaikintų vaikų pasiskirstymas pagal valstybes ir vaikų amžių atsispindi žemiau pateiktoje lentelėje.

Eil. nr.	Valstybė	Įvaikinti vaikai	Įvaikinusių asm.sk.		Įvaikintų vaikų amžius			
			Šeimos	Neesantis santuokoje	6 mėn. -2 m	3-5m	6-11m	12-17m
	<i>Iš viso</i>	43	27	4	12	22	7	2
1.	JAV	26	16	2	7	14	3	2
2.	Prancūzija	8	4	-	1	5	2	-
3.	Italija	2	2	-	1	1	-	-
4.	Izraelis	2	-	2	1	-	1	-
5.	Vokietija	1	1	-	-	1	-	-
6.	Olandija	2	2	-	-	1	1	-
7.	Kanada	1	1	-	1	-	-	-
8.	Danija	1	1	-	1	-	-	-
9.	Iš jų šiuo metu gyvenantys Lietuvoje	4	3	-	-	-	-	-

Vienas svarbiausių Įvaikinimo tarnybos uždavinių – užtikrinti, kad tarptautinis įvaikinimas būtų vykdomas vadovaujantis Hagos konvencijos nuostatomis. Esminis Hagos konvencijos reikalavimas – ikiteisminės įvaikinimo procedūros organizavimas per centrinės valdžios arba akredituotas įvaikinimo institucijas, kai vaiko atitikimo tam tikrai įvaikintojų šeimai klausimą sprendžia tokius įgaliojimus turinti institucija. Kadangi pradėjus funkcionuoti Įvaikinimo tarnybai ikiteisminė kai kurių vaikų įvaikinimo procedūra jau buvo pradėta, 2001 metais 8 vaikai buvo įvaikinti ne Įvaikinimo tarnybos siūlymu (visi į JAV, kurios nėra ratifikavusios Hagos konvencijos).

V. Bendradarbiavimas su rajonų / miestų vaikų teisių apsaugos tarnybomis

Įvaikinimo tarnybos bendradarbiavimo su rajonų, miestų vaikų teisių apsaugos tarnybomis pobūdį bei jų veiklos įvaikinimo srityje koordinavimą sąlygojo įstatymų, reglamentuojančių įvaikinimą, pasikeitimas, o taip pat ikiteisminės įvaikinimo procedūros pagal Hagos konvencijos reikalavimus organizavimas.

2001 m. kovo – balandžio mėnesiais Įvaikinimo tarnyba organizavo tarnybų darbuotojams eilę seminarų, kuriuose buvo aptarti įvairūs procedūriniai įvaikinimo organizavimo klausimai, įvaikinimo apskaitos organizavimo problemos. Tarnybų atstovams aptarimui buvo pateikti ruošiamų teisės norminių aktų projektai, metodinė medžiaga apie įvaikinimą “Rekomendacijos taikant globą, nacionalinį ir tarpvalstybinį įvaikinimą”.

2001 m. liepos mėnesį tarnyboms buvo pateiktos rekomendacijos dėl naujojo Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso nuostatų, reglamentuojančių įvaikinimą, taikymo.

Vadovaujantis Civilinio kodekso 3.217 straipsniu, kuris numato, kad valstybinės įvaikinimo institucijos atestuoti socialiniai darbuotojai turi atlikti visų norinčių įvaikinti Lietuvos Respublikos piliečių pasirengimo įvaikinti patikrinimą, 2001 m. rugsėjo mėnesį kartu su Socialinių darbuotojų rengimo centru Įvaikinimo tarnyba organizavo du seminarus tema „Kaip vykdyti įvaikintojų pasirengimo įvaikinti vaiką patikrinimą“. Seminaro metu buvo aptartos Civilinio kodekso III knygos „Šeimos teisė“ V dalies „Įvaikinimas“ taikymo ypatybės, pateiktos ir aptartos „Įvaikintojų pasirengimo įvaikinti vaiką patikrinimo tvarkos“ projekto

nuostatos, pravestas metodinis mokymas, kaip atlikti įvaikintojų pasirengimo įvaikinti vaiką patikrinimą.

Įvaikinimo tarnybos operatyvumas organizuojant ikiteismines įvaikinimo procedūras dažnai priklauso nuo vaikų teisių apsaugos tarnybų veiklos įvaikinimo srityje efektyvumo: nuo to, kaip greitai yra sprendžiami vaikų savalaikio ir teisėto atskyrimo nuo tėvų bei tokių vaikų globos organizavimo klausimai, kaip greitai sprendžiami vaikų teisinio statuso, būtino įvaikinimu, sutvarkymo klausimai, nuo informacijos apie galimus įvaikinti vaikus pateikimo operatyvumo ir t. t. Dėl įvairių priežasčių, tokių kaip finansinių resursų, kvalifikuotų socialinių darbuotojų tarnybose trūkumo, savivaldybių valdymo organų nepakankamo dėmesio vaikų teisių apsaugos klausimams, šis procesas ne visada vyko sklandžiai.

VI. Bendradarbiavimas su užsienio valstybių įvaikinimo institucijomis

2001 metais Įvaikinimo tarnyba aktyviai bendradarbiavo su užsienio valstybių centrinės valdžios institucijomis ir akredituotomis institucijomis darbui įvaikinimo srityje Lietuvoje.

Kadangi Įvaikinimo tarnybos sudaromame užsienio valstybių piliečių, pageidaujančių įvaikinti, sąraše daugiausia yra JAV ir Prancūzijos piliečių, Įvaikinimo tarnyba didžiausią dėmesį skyrė bendradarbiavimui su šių valstybių įvaikinimo tarnybomis.

Siekiant užtikrinti efektyvesnę Hagos konvencijos įgyvendinimą ir vadovaujantis tarnybos nuostatais, 2001 m. Įvaikinimo tarnyba pasirašė dvišalius bendradarbiavimo susitarimus, detalizuojančius Hagos konvencijos 14-16 straipsnių ir 18-21 bei 23 straipsnių reikalavimų įgyvendinimą organizuojant tarptautinio įvaikinimo procedūras su dvejomis JAV įvaikinimo agentūromis „Widw Horizons for Children, Inc.” ir „Main Street Adoption”; taip pat su Vokietijos Socialine katalikių moterų tarnyba, su Izraelio akredituota įvaikinimo institucija „Yana” bei Švedijos – „The Agency Children Above All – Adoptions”. Visuose pasirašytuose susitarimuose užsienio valstybių įvaikinimo institucijos įsipareigojo teikti grįžtamąją informaciją apie iš Lietuvos įvaikintus vaikus pirmus metus po įvaikinimo kas 6 mėnesius, sekančius dvejus metus – kas 12 mėnesių, o vėliau – Įvaikinimo tarnybai paprašius.

2001 m. gruodžio mėnesį Įvaikinimo tarnybos atstovės lankėsi Prancūzijos tarptautinio įvaikinimo misijoje, kuri veikia prie Prancūzijos užsienio reikalų ministerijos. Susitikime buvo susitarta dėl bendrų priemonių, skirtų efektyvesniam įvaikinimo procedūrų organizavimui.

2001 m. Įvaikinimo tarnyba užmezgė ryšius su Danijos, Švedijos, Ispanijos, Lenkijos, Italijos ir Australijos įvaikinimo institucijomis.
